

Nr 866

Av herrar Fällidin och Larsson i Hedenäset, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 66, angående vissa anslag för budgetåret 1964/65 till teaterverksamhet m. m.

(Lika lydande med motion nr 710 i Första kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 66 föreslås bl. a. nya riktlinjer för det statliga stödet till landets fasta teaterverksamhet. Bidraget, som tidigare beviljats från den s. k. lotterimedelsfonden, föreslås därvid utgå genom särskilda anslag på riksstaten. För de båda nationalscenerna, Operan och Dramatiska teatern i Stockholm, samt för de två turnéteaterföretagen föreslås särskilda riksstatsanslag enligt i stort sett tidigare gällande grunder. För övriga statsunderstödda teatrar föreslås däremot nuvarande »förlusttäckningsbidrag» bli ersatt med ett enhetligt bidrag baserat på i huvudsak resp. teatrars personalkostnader. Bidraget i fråga föreslås utgöra 55 % av ifrågavarande personalkostnader under innevarande spelår. Genom bidragsreglernas konstruktion garanteras en viss värdebeständighet i bidragsgivningen.

De i propositionen föreslagna ändringarna bör enligt vår mening i princip hälsas med tillfredsställelse som en grundläggande reform för ett i framtiden ökat statligt stöd för teaterverksamheten i vårt land. Med hänsyn till att man här emellertid har att göra med mycket komplicerade problem bl. a. beträffande kraven på full konstnärlig frihet inom resp. teaterföretag, måste nu föreslagna åtgärder i viss mån ses som en experimentverksamhet. Av detta följer att statsmakterna uppmärksamt måste följa utvecklingen på detta område och vid behov noga anpassa verksamheten på det sätt erfarenheterna kan föranleda. Enligt vår uppfattning bör denna uppsikt i första hand kunna bedrivas av det i propositionen föreslagna teater- och orkesterrådet. Det är enligt vår mening därför angeläget att rådet från början ges tillräckliga resurser och sådan fasthet i konstitutionen att denna uppgift kan fyllas. Skäl kan av den anledningen finnas att man relativt snart på nytt prövar frågan om en fast anställd ledare för rådets sekretariat t. ex. i enlighet med de förslag som lämnats av den arbetsgrupp som närmast berett denna fråga. I stället för denna chefstjänsteman föreslås rådet i propositionen få tillgång till experter och tillfällig arbetskraft. Med denna reservation anser vi oss emellertid kunna tillstyrka departementschefens förslag beträffande inrättande av ifrågavarande teater- och orkesterråd.

Däremot föreligger enligt vår uppfattning skäl för att redan nu föreslå vissa ändringar i de av departementschefen föreslagna åtgärderna. Omläggningen av statsbidragssystemet avser att lägga grunden för en mer aktiv samhällelig medverkan vad gäller strävandena att bereda vårt lands invånare tillfälle att se kvalitativt god teater. Det är angeläget att betona att detta är ett betydande rikspolitiskt intresse, vilket motiverar en förhållandevis generös statsbidragsgivning. Detta är också den enklaste formen att åstadkomma en rimlig kostnadsfördelning mellan invånarna för teaterverksamheten, eftersom praktiskt taget inga städer eller kommuner i vårt land utgör självständiga teaterregioner. Paralleller kan här t. ex. dras med formerna för finansiering av s. k. fritidsanläggningar, vilka inte heller på ett rationellt sätt kan eller bör finansieras kommunvis. På detta område utgår statsbidrag med i många fall betydligt högre procenttal än vad här är fråga om. Den av departementschefen föreslagna bidragsprocenten (55) är enligt vår mening därför för låg.

I likhet med vad det övervägande antalet remissinstanser anfört föreslår vi att den i stället sättes till lägst 60. Med hänsyn till det i propositionen föreslagna övergångsbidraget, vilket skall garantera att ingen teater för nästa år får lägre bidrag än för innevarande år, torde de reella merkostnaderna för detta förslag för budgetåret 1964/65 bli obetydliga. Formellt torde de dock böra beräknas till knappt 1 milj. kr. (5 % av 19 665 000) varför anslaget enligt vårt förslag bör uppräknas till 11,8 milj. kr.

I konsekvens med vad ovan anförts beträffande det rikspolitiska intresset att alla medborgare erbjuds möjligheter att se god teater kan vidare ifrågasättas om statsmakterna inte därutöver också borde stimulera tillkomsten av flera fasta provinsteatrar. Detsamma gäller givetvis även orkesterverksamheten, vilken fråga f. n. dock beredes i annat sammanhang. Det kan därvid t. ex. erinras, att vi i vårt land inte har någon fast teater- eller orkesterverksamhet norr om Gävle. Tillkomsten av sådana skulle givetvis i hög grad bidra till att främja kulturlivet i de regioner det kan bli fråga om, och med den omfattning inte minst skolturnéverksamheten i framtiden kan förväntas få bör ett tillräckligt publikunderlag finnas för fast teater- och orkesterverksamhet på åtskilliga platser i landet. Ett sätt att stimulera tillkomsten av sådana teatrar borde enligt vår mening vara att statsmakterna utöver bidragen till den löpande verksamheten kunde ge bidrag även för uppförande av vissa ytterligare teater- och orkesterlokaler. En rimlig norm för en sådan bidragsgivning kunde t. ex. vara de regler som gäller för uppförande av skollokaler, där statsbidrag f. n. utgår med ca 35 %.

Enligt vår uppfattning bör således utredas i vilka former statsmakterna genom bidrag och ev. andra åtgärder bör stimulera tillkomsten av ytterligare fasta teatrar (och orkestrar). Utredningen bör kunna utföras av särskild utredningsman i samarbete med representanter från bl. a. kommunförbunden samt det i propositionen föreslagna teater- och orkesterrådet. Utrednings-

uppdraget synes inte vara mer omfattande än att förslag bör kunna föreläggas nästa års riksdag.

Vad gäller anslagen i övrigt, vill vi i detta sammanhang föreslå att bidraget till Riksteatern höjes med 100 000 kr. för den utvidgning av skolteaterturnéverksamheten som ifrågavarande teaterföretag föreslagit.

Enligt propositionen skulle prutningen på Riksteaterns anslagsäskanden gå ut över bl. a. den enligt vår mening välmotiverade expansionen av denna verksamhet. Sammanlagt synes det gälla 100 skolteaterföreställningar. Skolväsendet genomgår f. n. en genomgripande upprustning i vilken särskilt de kulturella och estetiska bildningskraven måste hävdas. Turnéteatern fyller här en mycket viktig funktion genom att den för i många fall obetydliga marginalkostnader kan ge den unga generationen kontakt med den levande teatern. Till detta kan läggas att, om man på sikt vill grundlägga ett bredare intresse och engagemang för teaterkonsten så bör det göras bland den unga generationen och helst i anknytning till den ordinarie skolundervisningen. Det kan därför inte vara rimligt, att man som departementschefen föreslår, av statsfinansiella skäl drar in på den ur folkbildningssynpunkt kanske mest värdefulla upprustningen av teaterverksamheten.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 66 måtte besluta

I a) att i skrivelse till Kungl. Maj:t med instämmande ge till känna vad i motionen anförts beträffande en utvidgning av Riksteaterns skolteaterturnéverksamhet, samt

b) att till *Bidrag till vissa turnéteatrar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 8 100 000 kr.,

II a) att bidragen till stadsteatrar och därmed likställda teatrar måtte utgå med 60 % av teaternas bidragsgrundande kostnader i enlighet med vad i motionen anförts, samt

b) att till *Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 11 800 000 kr.

III. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsamt utredning om statsstöd till etablering av ytterligare fasta teatrar och orkestrar i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 7 april 1964

Thorbjörn Fälldin

Harald Larsson

i Hedenäset